

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

The Development of Guidelines for the Participation of the Community in
Basic Educational Management of Small Schools under the Office of
Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2

ปานระพี มหาสารโร¹, สุรเชต น้อยฤทธิ์²

Panrapee Mahasaro¹, Surachet Noirid²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : somdethang@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้แทนชุมชน จำนวนรวม 275 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมิน จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อยและสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Graduate Student. Master of Education (Educational Administration and Development). Mahasarakham University, Thailand.

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Faculty of Education. Mahasarakham University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 21 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 20 พฤษภาคม 2563; ตอบรับการตีพิมพ์: 25 พฤษภาคม 2563

Received: April 21, 2020; Revised: May 20, 2020; Accepted: May 25, 2020

ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ หลักการของแนวทาง ส่วนที่ 2 คือ วัตถุประสงค์ และส่วนที่ 3 คือ สารสำคัญของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. พัฒนาแนวทาง 2. การมีส่วนร่วมของชุมชน 3. การจัดการศึกษา 4. โรงเรียนขนาดเล็ก

ABSTRACT

The objective of this research article were 1) to study the current state and desirable state of community participation in educational management for small schools under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2, 2) to develop the community participation in educational management guidelines for small schools under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2. Selected data from sample group were 275 persons consisted administrators teachers, community agent, and key performance were 2 pilot schools administrators and 7 luminaries to assessed the guidelines. Research instruments were questionnaire, interview, and guidelines assessment form. The statistic used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Priority needs Index (PNI_{modified}).

The results of the research revealed that : 1. The current state of community participation in educational management for small schools under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2 overall were at low levels and the desirable state overall were at high levels. The community participation in educational management guidelines for small schools under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2 consisted 3 part, part 1 was principle of guidelines part 2 was guidelines objective and part 3 was the essence of the community participation in educational management guidelines for small schools under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2. The result of guidelines assessment were found that suitability assessed and possibility assessed both overall at highest levels.

Keywords : 1. Guidelines Development 2. Community Participation 3. Educational Management 4. Small School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้และใช้หลักการดังกล่าว เป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาไว้ คือ การมีส่วนร่วม และการพัฒนาสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องการมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมินส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคต ของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคน มิใช่ถูกจำกัดโดยตรง ในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2551 : 2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปสภาพการเป็นองค์คณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบองค์คณะบุคคลในระดับสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเองจะอย่างไร และทำเพื่ออะไร 2) บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้รับการร้องขอจากสถานศึกษา มากกว่าได้รับการคัดสรรจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำ หน้าที่ของคณะกรรมการ 3) วิธีการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการยังขาดทักษะ และประสบการณ์ เช่น ทักษะร่วมประชุมตัดสินใจ เป็นต้น 4) สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการเป็นเพียง ผู้สนับสนุนด้านทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผล ที่เกิดขึ้น 5) กรรมการสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามการร้องขอจากสถานศึกษา 6) กรรมการสถานศึกษาแต่ละคนมีภาระงานมาก การประชุมจึงขาดความต่อเนื่องและความพร้อม เปรียง 7) ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขาดคุณภาพ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหาร จัดการการนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อการตัดสินใจการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนใหญ่จึงอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกและประสบการณ์ 8) ในอดีตสถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการบริหาร ปัจจุบันสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีความคล่องตัวสูง สามารถบริหารได้ด้วยตนเอง แต่กรรมการสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความชัดเจนในบทบาทที่จะต้องมีการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 11-12) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการศึกษาของสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไว้ว่า ควรมีการพัฒนาด้านสถานศึกษาต้องมีการแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะจากชุมชนที่รับบริการ เพื่อเป้าหมายหลักร่วมกัน การไม่ได้รับความมือจากชุมชนเท่าที่ควรส่งผลทำให้ผู้เรียนบางส่วนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับพื้นฐานต่ำกว่ามาตรฐานในระดับประเทศเนื่องจากขาดความร่วมมือจากชุมชนในเรื่อง 1)การจัดการกับนักเรียนบางส่วนที่ไม่ประพฤติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม ขาดความรับผิดชอบและความตระหนักในหน้าที่ ที่จะพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต 2)ผู้เรียนบางส่วนฝึกฝนในเรื่องยาเสพติด 3) ผู้เรียนบางส่วนอยู่ในวัยศึกษาค้นคว้าใช้ยาเสพติด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2559 : 9)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาครู และมีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการบริหารจัดการศึกษาและมีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการการมีส่วนร่วมในการระดมความคิด การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งผลการศึกษจะทำให้ได้แนวทางสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ ในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาร่วมกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและคุณลักษณะอันพึงประสงค์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2 ได้นำเสนอการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารครู ผู้แทนชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวนสถานศึกษาขนาดเล็ก 160 โรงเรียน จำนวนประชากรรวม 960 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารครู ผู้แทนชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวนสถานศึกษาขนาดเล็ก 60 โรงเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวม 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และจัดส่งทางไปรษณีย์ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจำนวนโรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง จำนวนผู้บริหาร 2 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปรากฏผลดังในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	2.48	1.29	น้อย	3.92	1.39	มาก
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	2.33	1.33	น้อย	4.22	1.38	มาก
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา	2.51	1.29	ปานกลาง	3.88	1.39	มาก
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้	2.41	1.32	น้อย	4.01	1.36	มาก
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ ในการสนับสนุนการศึกษา	2.43	1.33	น้อย	3.92	1.36	มาก
6. เงินทุนสนับสนุน	2.75	1.30	ปานกลาง	3.76	1.32	มาก
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	2.40	1.32	น้อย	4.25	1.34	มาก
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	2.65	1.32	ปานกลาง	3.72	1.35	มาก
รวม	2.50	1.31	น้อย	3.96	1.38	มาก

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อยและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 5 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรกได้ดังนี้ ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา และด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ และด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้

5.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผลการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า เมืองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ หลักการของแนวทาง ส่วนที่ 2 คือ วัตถุประสงค์ และส่วนที่ 3 คือ สารสำคัญของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้ ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา และด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ นาวิณ อรุณไพร (2550 : 97-104) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัยภาพรวมมีส่วนร่วมระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะโรงเรียน และผู้ปกครองมีแนวคิดในการจัดการศึกษาไม่ตรงกัน ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และไม่ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอและทันทีทันใด (เจตน์สุตา ทศานนท์, 2553 : 110) ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่พบคนในชุมชนมีรายได้น้อย ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังต้องการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และต้องการรู้บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรายุ พรหมจักร (2558 : 102) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับ

ปานกลางส่วนด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.2 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือหลักการของแนวทาง ส่วนที่ 2 คือ วัตถุประสงค์ และส่วนที่ 3 คือ สาระสำคัญของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินันท์ นามวงศ์ (2556 : 108) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวรวิทย์ฝ่ายประถมศึกษาผลการวิจัย พบว่าแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวรวิทย์ฝ่ายประถมศึกษาในด้านความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ พบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คงคา วงศ์อำมาตย์ (2560 : 135-158) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และ รวี แก่นอาษา (2559 : 112) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น สถานศึกษาควรประกาศนโยบายและมอบหมาย โดยกำหนดวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนในสถานศึกษาและต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนในชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของสถานศึกษาต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมกับการศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีข้อจำกัด ได้แก่ ข้อจำกัดเรื่องเวลา ข้อจำกัดด้านความรู้ความสามารถ และข้อจำกัดด้านอื่นๆ สถานศึกษาจะต้องมีการศึกษาข้อมูลและวางแผนในการขอความร่วมมือจากคนในชุมชนในระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นไปได้

7.2.2 สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม และรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สังคมออนไลน์ กล้องรับฟังความคิดเห็น แบบสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น โดยต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีประสิทธิภาพ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านอื่นๆ สำหรับสถานศึกษาทุกสังกัด

7.3.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในด้านต่างๆ กับสถานศึกษา

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

คงคา วงศ์อำมาตย์. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอรัญญิ์ เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 10(ฉบับพิเศษ). 135-158.

จิรายุ พรหมจักร. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เจตน์สุตา ทศานนท์. (2553). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาล เชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ชุติพนธ์ นามวงศ์. (2556). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวรวิทย์ฝ่ายประถมศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นาวัน อรุณไพร. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- รวี แก่นอาสา. (2559). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2551). โครงการพัฒนาสมรรถนะของครูตามระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2559). แผนปฏิบัติการนิเทศปีการศึกษา 2559. มหาสารคาม : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ เสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดทั้งตำราผลงาน และเอกสารวิชาการของทุกท่าน ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา ก่อให้เกิดแนวคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัยฉบับนี้